

ZAKAJ SO LASTNIKI ODREŠILI IGORJA BAVČARJA

BO BAVČAR NA KONCU IZ ZGODBE POTOPLJENEGA ISTRABENZA IZŠEL KOT ZMAGOVALEC?
URŠA MARN, FOTO STA

Skoraj milijardo evrov znaša dolg, ki ga je Skupina Istrabenz pridelala pod vodstvom IGORJA BAVČARJA, potem ko se je ta odločil za poskus menedžerskega odkupa in brezglavo nakupovanje delnic Petrola.

Nekoč uspešno primorsko podjetje je danes v postopku prisilne poravnave, za preživetje pa mora do konca leta zbrati sto milijonov evrov od prodaje Droge Kolinske in drugih naložb. Čeprav je jasno, da je za insolventnost Istrabenza najbolj odgovoren Bavčar, za zdaj nič ne kaže, da bo kaznovan z odškodninsko tožbo za povzročeno škodo. Nasprotno.

Veliki lastniki Istrabenza na čelu s Petrolom so mu za preteklo poslovno leto podelili razrešnico, kar je svojevrstna odveza za pretekle grehe oziroma priznanje, da je delo predsednika uprave vse do zadnjega opravljal dobro. Naj spomnimo, da je Bavčar Istrabenz vodil od leta 2002 do 15. maja lani, še dober mesec dni pa je bil član uprave, ki jo je za njim prevzel BOGDAN TOPIČ. Razrešnice ni dobil samo Bavčar, pač pa tudi Topič in nekdanji Istrabenzovi nadzorniki na čelu z JANKOM KOSMINO, ki so Bavčarju pod prste gledali v času, ko je ta sprejemal najbolj sporne odločitve. To pa še ni vse. Predstavniki velikih delničarjev so na skupščini skoraj soglasno sklenili, da je revizija za leto 2007 pokazala, da z izkazi družbe ni bilo nič narobe. Družba Petrol je poleg tega kot največji delničar Istrabenza le nekaj ur pred začetkom skupščine umaknila soglasje k imenovanju posebnega revizorja, ki bi preveril vse Istrabenzove posle v zadnjih petih letih, ki so dosegli ali preseгли tri milijone evrov. Petrol se je za to potezo odločil kljub temu, da je še dan pred skupščino predlog družba malih delničarjev o posebni reviziji podpiral. Poleg tega pa je Petrol podprl tudi predlog sedanje uprave Istrabenza, da se zoper nekdanje člane uprave in nadzornega sveta ne vložijo odškodninske tožbe, ki bi jo bilo sicer mogoče vložiti na podlagi izsledkov revizij treh Istrabenzovih poslov: prodaje delnic Maksima Holdinga v letu 2006, nakupa delnic Petrola v letih 2007 in 2008 ter nakupa poslovnega deleža pod-

jetja SIMT. Kot je znano, je te revizije prek sodišča zahteval prav Petrol.

Odškodninske tožbe zoper Bavčarja, ki je najbolj odgovoren za megalomanski dolg Istrabenza, torej za zdaj ne bo. Za to odločitev je posredno kriva država, saj je prek paradržavnih skladov in bank največja lastnica Petrola, hkrati pa je tudi večinska lastnica NLB, ki se na skupščino presenetljivo sploh ni prijavila. NLB ima v lasti 13,14 odstotka kapitala Istrabenza, delnice pa je dobila, ko jih je zaplenila Bavčarjevi Maksimi Holdingu, ker ta ni mogla vrniti posojil. Zakaj predstavnikov NLB na skupščini ni bilo, nam ni uspelo izvedeti, saj v NLB konkretnih odnosov s strankami in poslovnih odločitev ne komentirajo. Domnevati pa je mogoče, da se je NLB za takšno potezo odločila iz dveh razlogov: ker ji je bilo tako naročeno ali kar se ne želi izpostavljati glede na dejstvo, da je z izdatnim kreditiranjem Istrabenza naredila napako.

OGORČENJE MALIH DELNIČARJEV

Po mnenju ekonomista dr. MAKSA TAJNIKARJA je rehabilitacija Bavčarja, ki se je zgodila na skupščini Istrabenza, škandal. Enako menijo v društvu Mali delničarji - Skupaj smo močnejši, ki mu predseduje RAJKO STANKOVIČ, zato pozivajo k ponovnemu sklicu skupščine, kjer bi se še enkrat glasovalo o imenovanju posebnega revizorja, ki bi preveril vse posle Istrabenza, sklenjene ali realizirane v obdobju od maja 2005 do konca marca lani, katerih vrednost je dosegala ali presegala tri milijone evrov in pri katerih obstaja utemeljen sum, da je prišlo do oškodovanja družbe. »Prepričani smo, da se bo pri večini poslov ugotovilo enako, kot je že bilo ugotovljeno pri reviziji nakupa delnic Petrola, namreč da nekdanji predsednik uprave ni ravnal v skladu z načelom skrbnosti vestnega in poštenega gospodarstvenika. Na podlagi ugotovitev naj skupščina nato sprejme sklep o vložitvi tožbe za povrnitev škode zoper nekdanjega predsednika uprave Istrabenza in morebitne druge odgovorne za današnjo insolventnost te družbe,« pravijo v društvu

MDS. Zanimivo je, da so se za izpodbijne tožbe odločili le v društvu MDS, medtem ko je Vseslovensko združenje malih delničarjev, ki ga vodi KRISTJAN VERBIČ, za zdaj diplomatsko tiho. Stanković sicer pravi, da je bil z več strani opozorjen, naj z zahtevo za posebno revizijo ne nadaljuje, a da to mora narediti in da se morebitnih diskreditacij ne boji.

Če društvo MDS s pozivom o ponovnem sklicu skupščine ne bi uspelo, obstaja alternativna rešitev: mali delničarji lahko posebno revizijo zahtevajo prek sodišča, se pravi, da o tem sploh ne bi odločala skupščina. Sodišče mora njihovi zahtevi ugoditi, če mali delničarji dokažejo, da imajo v lasti za 400 tisoč evrov delnic Istrabenza. Šele na podlagi ugotovitev posebne revizije bi nato lahko vložili tožbo za povrnitev škode. »Potrebujemo neizpodbitne dokaze o krivdi, ki jih lahko dobimo samo s posebno revizijo. Brez tega tožbe nima smisla vlagati. Preden se odločimo za izredna pravna sredstva, moramo izkoristiti vse redne pravne poti. Zahtevati posebno revizijo prek sodišča je velik strošek, zato skušamo ravnati čim bolj racionalno in posebno revizijo doseči prek skupščine.«

PETROL RAČUNA NA POLICIJO

Ključno je seveda vprašanje, zakaj si je Petrol čez noč premislil in Bavčarja rehabilitiral. Uradno menda zato, ker bi bila posebna revizija izjemno draga in zamudna (trajala bi verjetno več let, stala pa bi med 100 tisoč in 150 tisoč evri), ker bi škodovala procesu prodaje Istrabenzovih naložb in ker lahko policija s preiskavo ugotovi več kot revizor, saj ima več pristojnosti. »Letos moramo zbrati sto milijonov evrov za poravnavo obveznosti. Če jih ne bomo, gremo v stečaj. Ali nam bo revizija pomagala dobiti ta denar? Sam mislim, da ne. Poleg tega da bo šlo za veliko motnjo v poslovanju Istrabenza in da ne bo poceni, bo to signal, ki ne bo koristil kupcem naših prodajnih naložb,« je delničarje pred glasovanjem opozarjal sedanji prvi mož Istrabenza TOMAŽ BERLOČNIK. Morebitni stečaj Istrabenza sicer ne bi povzročil večjih socialnih težav, bi se pa poslabšala posojilna sposobnost bančnega sistema, ki je zaradi finančne krize

in posojil za menedžerske odkupe že tako zelo slaba. Poleg bank bi seveda najbolj nastradali delničarji, tudi Petrol. V celotni Skupini Istrabenz bi zaradi stečaja delo izgubilo 24 ljudi. Toliko je namreč zaposlenih neposredno v holdingu Istrabenz. Poslovanje hčerinskih družb bi bilo ob morebitnem stečaju skoraj nemoteno in samo zaradi stečaja matične družbe ne bi bilo nobenih odpuščanj. Lastniški deleži Istrabenza v hčerinskih družbah bi bili v stečajnem postopku prodani ali pa bi jih prevzeli upniki. Bi pa stečaj Istrabenza gotovo še poslabšal položaj bank upnic holdinga Istrabenz in lastnikov Istrabenza. Velik del posojil bi namreč ostal zamrznjen do konca stečajnega postopka in s tem nedosegljiv drugim družbam v Sloveniji, ki iščejo posojila za svoje razvojne načrte. Poleg tega bi bila kakovost zamrznjenih posojil izredno slaba, kar bi vplivalo tudi na boniteto bank. Poleg tega bi morebiten stečaj Istrabenza močno zatresel tudi Petrol, ki je pred dvema letoma za nakup Istrabenzovih delnic odštel 189 milijonov evrov in ki to naložbo v svojih poslovnih izkazih vrednoti po nabavni vrednosti. Ob stečaju Istrabenza bi se občutno zmanjšala premoženje Petrola in kapital njegovih delničarjev. S stališča bank in Petrola je razumljivo, da si posebne revizije ne želijo, če bi ta vplivala na prodajo Istrabenzovih naložb. Toda vprašanje je, ali bi res vplivala na dezinvestiranje, saj je potencialnim kupcem Istrabenzovih naložb gotovo jasno, v kakšnem stanju je koprška družba in katere napačne odločitve so jo v to stanje pahnil. »Prepričan sem, da bi celotna revizija vseh 17 poslov Istrabenza stala približno sto tisoč evrov, kar je kaplja v morje v primerjavi s škodo, ki jo je Istrabenzu povzročilo nekdanje poslovodstvo. Naj spomnim, da so nadzorniki nekdanjemu predsedniku uprave Igorju Bavčarju za lanskih šest mesecev dela v Istrabenzu omogočili plačilo v višini 150 tisoč evrov bruto, kar je več, kot bi stala revizija,« pravi Stanković.

Precej neprepričljiv je tudi argument Petrola, češ da so soglasje k posebni reviziji umaknili, ker so se v vmesnem času pojavili »novi, tehtni razlogi«, ki so jih vodili k »bolj racionalnemu obnašanju«. Za kakšne nove razloge naj bi šlo? V Petrolu pravijo, da so se novi razlogi pojavili,

ko je policija sredi maja vložila več kazenskih ovadb zoper nekdanje vodstvo Istrabenza. Kriminalisti posebne delovne skupine sektorja za gospodarski kriminal na Generalni policijski upravi so preiskavo, povezano s financiranjem spodletelega menedžerskega odkupa v Istrabenzu, res končali sredi maja. Toda ugotovili niso toliko novega, da bi Petrol zaradi tega upravičeno čez noč spremenil svoje stališče. Vse podrobnosti iz ovadbe so znane že od septembra lani, ko je policija izvedla hišne preiskave pri Bavčarju. Od takrat ni znan noben nov podatek. V Petrolu pojasnjujejo, da s svojo odločitvijo ničesar ne zaključujejo, ne izključujejo in ne prejudicirajo. Inštitut razrešnice namreč ne izključuje prihodnjih odškodninskih tožb. Poleg tega je uprava Istrabenza dolžna, da na podlagi ugotovitev policijske preiskave vloži odškodninske tožbe, če bi se pojavili elementi zanje, ravno tako pa mora v prihodnje vložiti zahteve za posebne revizije, če bi se pojavili upravičeni elementi za takšno dejanje. Prav tako pa lahko posebno revizijo zahtevajo delničarji. Skratka, nič naj bi še ne bilo izgubljeno. Pa to res drži?

V društvu MDS opozarjajo, da med kazensko in civilno odgovornostjo obstaja razlika. Sodišče v kazenskem postopku odloča v primeru ugotovljenega naklepa, medtem ko bi moral pri odškodninski odgovornosti Bavčar sam dokazati, da je ravnal v skladu z načelom skrbnosti vestnega in poštenega gospodarstvenika. Zakon torej zahteva, da ustrezno ravnanje dokaže Bavčar in ne Istrabenz sam. Gre torej za obrnjeno dokazno breme. »V našem društvu smo prepričani, da bo nekdanjemu predsedniku uprave izredno težko dokazati kazensko odgovornost.

Ne glede na to pa bodo roki za zastaranje pravice do uveljavljanja odškodnine tekli dalje,« pravi Stanković, dodaja pa, da bi bilo Bavčarju lažje dokazati odškodninsko odgovornost, še zlasti za brezglavo kupovanje delnic Petrola.

BREME DOKAZOVANJA

Iz revizije, ki jo je lani opravila družba BDO, je razvidno, da je Istrabenz delnice Petrola kupoval po ceni, višji od tržne, da pred nakupom ni opravil skrbnih pregledov ciljne družbe, prav tako pa tudi ni opravil nobenih analiz glede financiranja

prevzema nekajkrat večje družbe. »Nekdanji predsednik uprave Istrabenza je povedal, da so delnice Petrola kupovali z namenom ustvarjanja sinergij, vendar so vsi naknadni skrbni pregledi in revizije jasno pokazali, da sinergij niso iskali, saj o tem ni bilo nikakršnega poročila, niti jih dejansko

ni bilo. Istrabenz je namreč po lastni odločitvi izstopil iz dejavnosti Petrola (prodaja naftnih derivatov), zato so kakršnakoli namigovanja o sinergijah bolj priznanje napačne odločitve glede izstopa iz te industrije v preteklih letih ali pa pač iskanje izgovora za opravičilo izgube milijarde evrov z namenom ohranitve položaja predsednika

uprave te družbe,« menijo v društvu MDS. Nekdanja Istrabenzova uprava je visoke cene, po katerih je kupovala delnice Petrola, upravičevala z dvema argumentoma: da so to bile takrat tržne cene in da po nižjih cenah delnic niso mogli kupiti. Toda revizorka družbe BDO MATEJA VRANKAR je dokazala, da to ne drži oziroma da Istrabenz delnic ni kupoval po tržnih cenah. V poročilu je še zapisala, da delnic po katerikoli ceni ni gospodarno kupovati in da bi Istrabenz kot dober gospodar moral izračunati zgornjo ceno, ki bi bila še ekonomsko upravičena. Poročilo pa je končala z ugotovitvijo, da posel nakupa delnic Petrola ni bil voden skrbno in gospodarno oziroma da to iz prejete dokumentacije ni razvidno.

K odločitvi velikih lastnikov Istrabenza, da se zoper Bavčarja ne vloži odškodninska tožba, je pomembno prispevalo pravno mnenje odvetniške pisarne Šelih. Ta je opozorila, da bi bil eden temeljnih problemov, ki bi lahko resno ogrozil uspeh mo-

rebitnega sodnega postopka proti Bavčarju, natančen izračun višine škode. Zakaj? Pojasnimo na primeru nakupa Petrolovih delnic.

Osnovna hipoteza morebitnega odškodninskega zahtevka bi bila, da Bavčar pri nekaterih nakupih Petrolovih delnic ni ravnal s potrebno skrbnostjo in ni pridobil vseh informacij, ki bi jih potreboval za pravilno investicijsko odločitev. Posledično je Istrabenz delnice Petrola kupoval po ceni, ki je bila bistveno višja od borzne in zato previsoka, ter za to najemal kredite, ki so bili v primerjavi z načrtovanimi finančnimi tokovi previsoki. To pomeni, da je Istrabenz prevzemal tveganja, ki so bila večja od običajnih, to je od

tveganj, ki se glede na standard skrbnega poslovanja štejejo kot običajna pri poslovanju družb primerljive vrednosti in ki se ukvarjajo s primerljivo dejavnostjo. Iz teh nesorazmerno velikih tveganj so tudi dejansko nastale neugodne posledice, saj Istrabenz ni zmozel servisirati teh najetih kreditov, kar je vodilo

v razglasitev insolventnosti v začetku lanskega leta. Pri tem je najbolj problematična odvisnost višine škode od nekaterih spremenljivk, za katere je zelo težko oceniti, koliko so bile posledica neskrbnega Bavčarjevega ravnanja, koliko pa posledica dejavnikov, na katere ni mogel vplivati, zlasti učinkov splošne finančne in gospodarske krize.

Pa je natančno višino škode res tako težko dokazati? Ne, trdijo v društvu MDS. Najmanjšo škodo, ki je družbi nastala zaradi prevzemanja Petrola, bi bilo mogoče izračunati tako, da bi izvedenec finančne stroke pripravil hipotetični izračun enake rasti delnic, obrestnih mer, cen nepremičnin in rasti potrošnje ter tako ugotovil,

ali je obstajala vsaj teoretična možnost, da bi Istrabenzu uspelo prevzeti Petrol in odplačati dolgove v toliko letih, kolikor so takrat običajno zahtevale banke za dolgoročne kredite. V tem primeru bi predpostavljali, kot da finančne krize ni bilo. Po mnenju MDS se Bavčar ne more sklicevati na finančno krizo, kajti

kriz finančnih trgov je bilo v polpretekli zgodovini že kar nekaj. *»Kot predsednik uprave bi moral vsaj predpostavljati oziroma vzeti v zakup dejstvo, da se na nekaj let zgodijo padec delniških tečajev, težje financiranje, upad prodaje proizvodov in storitev in podobne situacije, ki otežijo normalno poslovanje, kaj šele prevzemanje štirikrat večje družbe,«* opozarja Stanković in dodaja: *»Po našem mnenju Istrabenzu niti v primeru, če finančne krize ne bi bilo, ne bi uspelo prevzeti Petrola. Prav dejstvo, da Istrabenz iz prevzemnega dvoboja v nobenem primeru ne bi bil zmožen iziti kot zmagovalec, pa je ključno za presojo uspeha v odškodninski tožbi zoper nekdanjega predsednika uprave.«* ✕

POSEBNA REVIZIJA BI BILA DRAGA, ŠKODOVALA BI PROCESU PRODAJE ISTRABENZOVIH NALOŽB, POLEG TEGA PA POLICIJA LAHKO UGOTOVI VEČ KOT REVIZOR. S TEMI ARGUMENTI JE PETROL UPRAVIČEVAL SVOJO ODLOČITEV, DA NE PODPRE PREDLOGA O POSEBNI REVIZIJI ISTRABENZOVIH POSLOV V ZADNJIH PETIH LETIH.

DR. MAKS TAJNIKAR, EKONOMIST: »REHABILITACIJA BAVČARJA, KI SE JE ZGODILA NA SKUPŠČINI ISTRABENZA, JE ŠKANDAL. <<

Na skupščini Istrabenza so skoraj soglasno sklenili, da je revizija za leto 2007 (jeseni tega leta je Bavčar postal posredni lastnik četrtiline Istrabenza) pokazala, da z izkazi družbe ni bilo nič narobe.

RAJKO STANKOVIĆ, PREDSEDNIK DRUŠTVA MDS: »Z VEČ STRANI SEM BIL OPOZORJEN, NAJ NE NADALJUJEM Z ZAHTEVO ZA POSEBNO REVIZIJO. AMPAK TO MORAM NAREDITI IN MOREBITNIH DISKREDITACIJ SE NE BOJIM.«